

A tolerancia, egymás tiszteletben tartása, a nyitottság és az elfogadás alapvető értékek számít az Európai Unióban, az oktatásnak pedig nagyon fontos szerepe van abban, hogy mindezt készségként elsajátítsuk és megtanuljuk a kulturális sokszínűséget értékékként tisztelni. Számos kutatás bizonyítja, hogy az európai unió oktatási és képzési együttműködésekben való részvétellel mindenképp fejlődnek az interkulturális készségeink, de ha tudatosan foglalkozunk a projektjeinkben ezzel a területtel, még jobb eredményeket lehet elérni. Az eltérő munkamódszerek megismerése, a különböző szokások elfogadása, a problémás helyzetek kezelése és az együttgondolkodás mind hozzájárul ahhoz, hogy azonosulni tudjunk mások szempontjaival anélkül, hogy a magunkról le kellene mondanunk.

Fontos tudni, hogy a kultúraközi vagy interkulturális kommunikáció nem csak a különböző nemzetiségű emberek közötti gördülékeny együttműködést jelenti, hanem vonatkozhat számos társadalmi–gazdasági különbség mentén létrejövő csoport értékeire, hiedelmeire, szokásaira, tevékenységeire, így globalizálódó világunkban az élet minden területén szükségünk lehet ezekre a készségekre.

Az Erasmus+ program egyik célja is az, hogy fejlessze az interkulturális érzékenységet. Hiszen a ma gyermekei egy olyan világban lesznek felnőttek, ahol enélkül nehezen tudnak majd boldogulni a mindennapi életben és a munkahelyükön. Mostani fókusz-összeállításunkkal ebben szeretnénk segítséget nyújtani.

A nyitottság a beilleszkedés sikerfaktora

Mobilitásra felkészítő interkulturális kommunikáció kurzusok

Nagyszabású nemzetközi kutatómunka zajlott 2012 és 2015 között Európában, amelynek fókuszában az Erasmus+ programban való részvétel és az interkulturális kompetenciafejlesztés összefüggéseinek és egymásra hatásainak vizsgálata állt. A tíz kiváló európai felsőoktatási intézmény és oktatási szervezet részvételével zajló projektnek magyar partnere is volt: hazánkat a Tanárok Európai Egyesülete (az AEDE hazai szervezete) képviselte.

A hároméves Erasmus+ multilaterális projektben egy többlépcsős kutatási, módszertani, valamint tananyagfejlesztési folyamat zajlott olyan szakemberek, egyetemi tanárok, illetve kutatók részvételével, akik az interkulturális kommunikáció és kompetenciafejlesztés területén dolgoznak.

A kutatásról

A komplex módon felépített projekt első lépésőjét egy négy nyelvű (angol, francia, olasz,

szlovén) kérdőíves kutatás adta, melyben 3152 hallgató vett részt. Rajtuk kívül olyan egyetemi oktatók és nemzetközi irodák munkatársai tartoztak a fókuszcsoportba, akik a kiutazásra készítik fel a hallgatókat, és akik segítik az új környezetbe való beilleszkedés folyamatát. A méréseket a kiutazás előtt, a mobilitás alatt és a hazaérkezést követően végezték el. A kérdőíves vizsgálat eredményei alapján kezdődött a modulok és a módszertan kidolgozása, valamint a tan-

Project címe: IEREST – INTERCULTURAL EDUCATION RESOURCES FOR ERASMUS STUDENTS AND THEIR TEACHERS

A projekt időszaka: 2012-2015

Koordinátor: Università di Bologna (IT)

Részt vevő intézmények: Durham University (UK), Université de Savoie, Chambéry (FR), University of Primorska (SI), University of Leuven (BE), The Open University (UK), AEGEE-Europe (BE), AEDE-Hungary (HU), Thomas More Kempen (BE)

A projekt honlapja:

<http://www.ierest-project.eu/index.html>

könyv összeállítása, melynek háttérül számos interkulturális kompetenciát vizsgáló kutatás, elmélet és tanulási modell szolgált.

A vizsgálódások célja az volt, hogy feltérképezze, **milyen változások figyelhetők meg az Erasmus+ mobilitási programban részt vett hallgatók attitűdjében interkulturális kompetenciáikat tekintve.** Az IEREST programban végzett kutatások többek között kimutatták, hogy a hazatérést követően a hallgatók nyitottsága nőtt, ahogy azt is, hogy a nyitottság (open-mindedness) a külföldön való tanulás, a beilleszkedés egyik sikerfaktora.

Az Erasmus+ program egyik célja, hogy növelje a hallgatók interkulturális érzékenységét

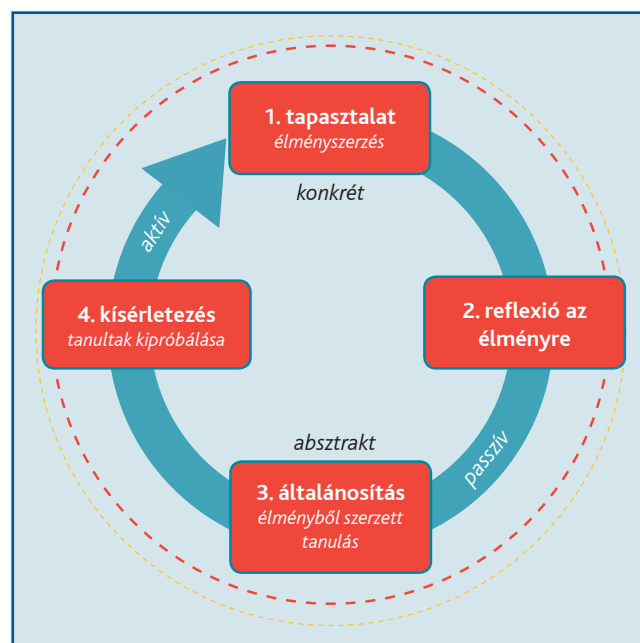
Az IEREST projekt célkitűzései közé tartozott, hogy **növeljék az Erasmus+ programban részt vevő hallgatók számát**, felkészítsék őket az interkulturális helyzetekben való helytállásra, és **fejlesszék az interkulturális kompetenciáikat.** Ugyanakkor az órákon alkalmazott technikák, témák mind arra ösztönözték a hallgatókat, hogy felkeltsék a **külföldi tanulás iránti vágyukat**, vagyis hogy merjenek egy számukra ismeretlen kultúrában, környezetben élni néhány hónapot – tudtam meg a projektben részt vevő Dr. Golubeva Irinától, a Pannon Egyetem Nemzetközi Mobilitási Irodájának vezetőjétől, aki egyben az AEDE-Hungary (Taná-

rok Európai Egyesülete) elnöke. Így tulajdonképpen egy egymásra kölcsönösen, oda-visszaható folyamatról is beszélhetünk: az órákon zajló készségfejlesztés nemcsak a hallgatók mobilitásra való tudatosabb felkészülését segíti, hanem alapvetően növeli a mobilitás iránti hajlandóságot is, ami Magyarországon például a vidéki egyetemeken jelenthet fontos változást.

A módszertan

A projekt fontos vállalása volt az is, hogy **ne csak a kiutazó hallgatókkal, hanem a külföldön tartózkodókkal, valamint a mobilitási programról hazaérkezőkkel is foglalkozzanak a fogadó intézményben.** A többlépcsős modulrendszer a módszertan lényeges eleme, mely a tapasztalati tanulás modelljét vette alapul. David A. Kolb amerikai oktatáskutató a tanulást ciklikusan ismétlődő folyamatként definiálja, melynek főbb mozzanatai a *tapasztaltszerzés, a megfigyelés, a gondolkodás és az alkalmazás.* A különböző mobilitási időszakban és a modulokban alkalmazott órai feladatok és tevékenységek is ezekhez a fázisokhoz alkalmazkodnak.

A kidolgozott modulok a mobilitás három fő szakaszára koncentráltak:

1. Kiutazás előtti oktatási modul – a hallgatók mobilitásra való felkészítése

A külföldön való tartózkodás ≠ interkulturális

Több kutatás is kimutatta,¹ hogy az interkulturális készségek fejlődése önmagában még nem következik abból, ha valaki nemzetközi környezetben mozog, mint ahogy az sem, ha valaki idegen országban tartózkodik, akkor pozitív kép alakul ki benne az adott országról.² Ezért a kézikönyv összeállítói fontosnak tartották, hogy a hallgatókkal már a kiutazásuk előtt foglalkozzanak. Az interkulturális kommunikációra nem kultúra-

FÓKUSZBAN

specifikus kompetenciaként tekintettek – ennek alapjául Adrien Holliday nyelvész-professzor „non essentialism” elmélete szolgált, aki a kultúrát nem homogén, állandó, fix entitásként határozta meg – a kiutazás előtti időszakban végzett gyakorlatok elsősorban az én és a másik viszonyára, valamint a sokszínű személyiségre fókuszáltak.

A 9 órás modul során olyan feladatokat végeznek a hallgatók, melynek alapján felismerhetik, hogy a különbözőség nem szükségszerűen negatív, ahogy a hasonlóság sem pozitív. (Például a *What kind of Asian are you* című, a Youtube-on is elérhető videó a gondolkodásunkban rejlő hétköznapi rasszizmusra világít rá: a videó két amerikai

fiatalról szól, akik külső jegyeiket tekintve az ázsiai rasszhoz tartoznak.) A videót először hang nélkül nézik meg a hallgatók, majd a filmhez kapcsolódó kérdésekre válaszolnak. A modulban fontos szerepet kapnak az értelmező jellegű, csoportmunkában végzendő feladatok, valamint a plenáris megbeszélések, melyek fejlesztik a médiakritikus gondolkodást is. A dramatizálás, az érzelmi behelyezkedés szintén az empátianövelés eszközeként szolgál ebben a modulban. A kézikönyv szerzői a feladatok összeállításakor odafigyeltek arra, hogy a feladatok könnyen elérhetőek és jól adaptálhatóak legyenek.

2. Mobilitás alatti oktatási modul – ebben az időszakban online képzéseket kínálnak a kimenő hallgatók, és offline képzéseket a bejövő hallgatók számára

A mobilitás alatti feladatok magára az Erasmus+ létre reflektálnak, a helyiekkel való érintkezésre, az Erasmus+ közösségre mint mikroközösségre, melynek megvannak a saját „kulturális szokásaik”. Az *International Geography* című feladat során például a hallgatók felrajzolják a saját térképüket, és bejelölik, milyen tereket, útvonalakat használnak. Az *Erasmus life in 24 h* gyakorlat önvizsgálatra készíti a hallgatókat: mennyire lépnek ki az „Erasmus-buborékból” a mindennapjaik során, mennyire mozognak védett környezetben, illetve más társadalmi közegben is megfordulnak-e?

TANÁROK EURÓPAI EGYESÜLETE (AEDE-HUNGARY)

Magyarországon 2003-ban alakult meg a Tanárok Európai Egyesülete, a szervezet olyan tanítókat, tanárokat és oktatással foglalkozó szakembereket tömörít egybe, akik az európai nemzetek együttműködését lelkesen segítik és támogatják. A szervezet céljai:

- a magyar oktatás integrációjának elősegítése az európai oktatásba; az Európai Unióval kapcsolatos információk terjesztése;
- az „európai dimenzió” és az „európai polgár” fogalmak közvetítése a tanárok és diákok körében; más nemzetiségek és kultúrák iránti tiszteletre nevelés;
- a magyar és az európai oktatási intézmények közötti partnerkapcsolatok erősítése;
- a pozitív oktatási modellek és gyakorlatok terjesztése;
- tanári továbbképzés szervezése;
- az idegen nyelvek tanulásának és más kultúrák megismerésének népszerűsítése.

3. Hazatérés utáni oktatási modul – hazatért hallgatókkal való foglalkozás

A hazatérés utáni időszak kiemelten fontos a projekt módszertanában: nemcsak azért, mert a visszatéréskor ugyanúgy érhet minket kulturális sokk, mint a kiutazáskor. A hazatérő hallgatók gyakran nem tudják, hogyan hasznosítsák a mobilitás során megszerzett tudást a szakmai előrelépésükben, vagy hogyan tüntessék fel az önéletrajzukban az ösztöndíjas tapasztalataikat. Ezért a tanítási modulok kidolgozásakor külön figyelmet fordítottak a mobilitási időszakot követő tevékenységekre is – magyarázza Golubeva Irina. Például a hallgatók pecha-kucha-szerű előadást tartanak a kiutazó hallgatók számára, ennek során reflektálni

tudnak a kiutazás előtti „önmagukra”, valamint az Erasmus élményeik közötti hasonlóságokra és különbségekre is.

Az oktatási tananyagok, a módszertani kézikönyv és az óravázlatok bárki számára elérhetőek a projekt honlapján. A tananyag összeállításakor a szerzők törekedtek a feladatok jó adaptálhatóságára, hogy azok bármelyik földrész bármely felsőoktatási intézményében megállják a helyüket – és a kiadás óta használják is az Európán kívüli térségekben.³

A veszprémi Pannon Egyetemen Interkulturális Kommunikáció kurzust indítottak mind a magyar, mind a külföldi hallgatók számára, akik 14 héten keresztül tapasztalhatják meg az interkulturális kommunikáció lehetőségeit és buktatóit, hogy aztán nekivághassanak a nagy útnak...

BARTA EDIT

Tempus Közalapítvány,
Kommunikációs egység

1 Golubeva, I. (2003). Interkulturális kompetencia – túl a sztereotípiákon. In: Kiss, E. (Ed.) Interdiszciplináris pedagógia és a tudás társadalma. II. Kiss Árpád Emlék-konferencia előadásai, 2001. november. Debrecen: Debreceni Egyetem Neveléstudományi szék, 209-218.

Dervin, F. (2009). The Others as impediments to 'integration' into Finnish society: the case of exchange students in higher education. Research on Finnish Society. Vol. 2 (2009), 19–27.

Holmes, P. and G. O'Neill (2012). Developing and evaluating intercultural competence: Ethnographies of intercultural encounters. International Journal of Intercultural Relations. Vol. 36/5, 707-718.

2 Byram, M. and G. Zarate (1997). Defining and assessing intercultural competence: Some principles and proposals for the European context. Language Teaching. Vol. 29, 14-18.

Dervin, F. (2008). Métamorphoses identitaires en situation de mobilité. Turku: University of Turku, Humanoria.

Anquetil, M. (2006). Mobilité Erasmus et communication interculturelle. Bern: Peter Lang.

3 Például Portland State University Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén, Professzor Kimberly Brown és Dr. Alissa Hartig.

**TESZTELD
AZ INTERKULTURÁLIS
KÉSZSÉGEID!**

Elképzelted már, hogy milyen lenne külföldön tanulni néhány hónapot, de nem mersz belevágni? Szívesen töltenéd a szakmai gyakorlatodat nemzetközi környezetben, ám bizonytalan vagy, vajon megállnád-e a helyed?

Személyiségtesztünk segítségével megtudhatod, hogy milyen a nemzetközi felkészültséged, hogy mi mindent hozhatnál ki magadból egy ösztöndíjas félév segítségével!

Ha pedig már haza is tértél, fedezd fel interkulturális készségeidet és csillogtasd meg őket a munkakeresés során!

A személyiségtesztet a Tempus Közalapítvány honlapján találod:

www.tka.hu > Hallgatóknak > Erasmus+ > Teszteld az interkulturális készségeid!